Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Inspectie Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectie-jenv.nl

Contactpersoon
contact@inspectie-jenv.nl

Projectnaam
Toezicht op terugkeer

Ons kenmerk
.

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
Mevrouw A. Broekers-Knol
Postbus 20301
2509 EH DEN HAAG

Datum 19 mei 2021
Onderwerp Jaarbrief Terugkeer vreemdelingen 2020

1. Inleiding

In haar Meerjarenperspectief 2021-2024[1] heeft de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: de Inspectie) het toezicht op terugkeer geïllustreerd als een vorm van het regulier toezicht. De Inspectie beoogt met regulier toezicht te signaleren waar zich risico's en knelpunten voordoen. Dit doet de Inspectie door informatie te verzamelen en de kwaliteit van de taakuitvoering te monitoren.

In dat kader brengt de Inspectie sinds 2017 jaarrapportages uit om stand van zaken op te maken. De uitvoeringsorganisaties in de terugkeerketen kunnen de aanbevelingen van de Inspectie gebruiken om hun werkwijze- en processen verder te verbeteren. Tegelijkertijd stelt de Inspectie vast dat de uitvoering van het terugkeerbeleid in de afgelopen jaren in de regel zorgvuldig, veilig en humaan heeft plaatsgevonden.

Om die reden heeft de Inspectie in 2019 besloten dat intensief toezicht niet meer past bij een uitvoeringspraktijk die de taken kwalitatief goed uitvoert en risico's naar behoren beperkt. Besloten is om casusgericht toezicht op terugkeer in de loop van 2020-2021 af te schalen en meer te gaan focussen op thematisch onderzoek. 2020 was voor de Inspectie een overgangsjaar naar het nieuwe terugkeermodel. Tegelijkertijd was 2020 een bijzonder jaar dat in veel opzichten turbulent en onzeker verliep.

De uitbraak van de COVID-19-pandemie heeft tot maatschappelijke en economische problemen geleid. De door de overheid genomen coronamaatregelen hebben een grote impact gehad op het sociale verkeer van burgers. Organisaties en bedrijven moesten zich aanpassen aan de nieuwe realiteit en nieuwe manieren bedenken om hun werkzaamheden voort te zetten. Deze nieuwe realiteit geldt ook voor de organisaties die uitvoering geven aan het terugkeerbeleid.

De COVID-19-pandemie heeft voor de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), de Koninklijke Marechaussee (KMar), de Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) en alle andere betrokkenen organisaties formele en praktische belemmeringen opgeleverd waardoor in 2020 minder vreemdelingen zijn uitgezet dan voorgaande

[1] Inspectie Justitie en Veiligheid (2021). Meerjarenperspectief 2021-2024

jaren. Desondanks hebben de diensten zoveel mogelijk uitvoering gegeven aan het terugkeerbeleid.

Vanwege de coronamaatregelen heeft de Inspectie in 2020 niet alle onderdelen van het terugkeerproces geïnspecteerd. De Inspectie heeft in minder gevallen dan voorgaande jaren binnen het begeleide terugkeerproces het vervoer- en vluchtproces geïnspecteerd. De Inspectie heeft zich vooral gericht op het grondproces van de KMar op Schiphol en in enkele gevallen op het proces van uitsluiting in het Detentiecentrum Rotterdam (DCR) tot het moment dat de vreemdeling in de bus van de DV&O instapt om naar Schiphol gebracht te worden.[2]

Om een beter beeld te krijgen van het verloop van uitzettingen ontvangt en analyseert de Inspectie de KMar-rapportages (zgn. mutaties) en sinds september 2020 de DV&O-rapporten. Het monitoren van het verloop van terugkeeroperaties aan de hand van rapportages geeft de Inspectie de mogelijkheid om problemen en risico's vroegtijdig te signaleren en zo nodig te agenderen bij de uitvoeringsorganisaties.

De Inspectie heeft in 2020 gekozen om, anders dan voorgaande jaren, geen jaarrapport uit te brengen, maar haar bevindingen vanuit het toezicht op terugkeer per brief bekend te maken. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat de Inspectie in 2020 door de coronamaatregelen minder terugkeeroperaties heeft geïnspecteerd (18 uitzettingen). Daarnaast is de ambitie van de Inspectie om het bijgestelde terugkeermodel in de loop van 2021 verder vorm te geven. Daar past een uitgebreid jaarrapport niet meer bij. Tegelijkertijd wil de Inspectie met deze brief de uitvoeringspraktijk inzicht verschaffen in de wijze waarop ze hun terugkeertaken hebben uitgevoerd en welke lering de uitvoeringsorganisaties kunnen trekken van de geïnspecteerde casussen.[3]

1. Impact van coronacrisis op uitzettingen

De coronamaatregelen hebben een verregaande impact gehad op de begeleide uitzettingen. Het internationale vliegverkeer is behoorlijk ontregeld, met annuleringen tot gevolg. Hierdoor waren er minder mogelijkheden om vreemdelingen per vliegtuig naar het land van bestemming over te brengen.
Uit de gegevens van de DT&V bleek verder dat voorgenomen uitzettingen geen doorgang konden vinden omdat de betrokken vreemdelingen geen medewerking wilden verlenen aan de coronatest die door het ontvangende land was voorgeschreven. Vanwege de lichamelijke integriteit kunnen vreemdelingen een PCR-test weigeren en kan uitzetting geen doorgang vinden.

[2] De Inspectie heeft zich terughoudend opgesteld ten aanzien van het vervoerproces. Het coronavirus brengt risico's met zich mee als er meer mensen aanwezig zijn in de DV&O-bussen.

[3] Ondanks het feit dat er minder uitzettingen zijn geïnspecteerd, kiest de Inspectie ervoor om de cijfers in percentages uit te drukken en de percentages van 2020 te vergelijken met voorgaande jaren. De Inspectie constateert een bepaalde trend als het gaat om registratie en delen van informatie.

Gezien deze beperkingen heeft de DT&V voorrang gegeven aan zaken van vreemdelingen met antecedenten, een 1F[4] of CTER[5] indicatie, overlastgevende vreemdelingen en Dublinclaimanten.[6] Verder lag de focus op het realiseren van vrijwillig vertrek.

Ten opzichte van 2019 is in 2020 ongeveer 42% van de vreemdelingen begeleid uitgezet. In onderstaande tabel is aangegeven het totaal aantal begeleide uitzettingen en de door de Inspectie geïnspecteerde nationale en internationale terugkeeroperaties.

Gedwongen uitzettingen en inspecties	Aantal 2019	Aantal 2020
Totaal begeleide uitzettingen[7]	815	342
Nationale inspecties	99	18
Frontex inspecties[8]	33	8

2. Toezicht op nationale terugkeeroperaties

Bij het toezicht op door Nederland georganiseerde terugkeeroperaties gebruikt de Inspectie het toetsingskader Terugkeer en Vertrek.[9] De normen daarin zijn gebaseerd op nationale en internationale wet- en regelgeving en werkinstructies van de uitvoeringsorganisaties.

Ten behoeve van het toezicht ontvangt de Inspectie van de DT&V informatie over alle voorgenomen gevallen van uitzetting die door de KMar en/of de DT&V worden begeleid.

De Inspectie beslist, op basis van de risicoanalyse[10], welk deel of welke delen van het uitzetproces wordt/worden geïnspecteerd. Vanwege de coronamaatregelen heeft de Inspectie in 2020 besloten om zich terughoudend op te stellen ten aanzien van het vervoersproces alsmede het vluchtproces. In onderstaande tabel

---

[4] *Artikel 1F* is een van de zogenoemde uitsluitingsgronden van het *Vluchtelingenverdrag.* Personen die ervan verdacht worden dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdaden of misdaden tegen de menselijkheid, kunnen op grond van artikel 1F uitgesloten worden van bescherming van het Vluchtelingenverdrag. Deze personen komen niet in aanmerking voor een verblijfsvergunning.

[5] CTER: *contra terrorisme*, *extremisme en radicalisering*.

[6] *Dublinclaimanten* zijn asielzoekers die moeten worden overgedragen aan een andere EU-lidstaat. Deze asielzoekers hebben zich in een ander EU-lidstaat geregistreerd, maar de asielprocedure niet (volledig) doorlopen.

[7] Het totaal aantal gedwongen vertrek (begeleid en onbegeleid) was in 2019 2780 en in 2020 1650.

[8] Het gaat daarbij om vluchten die met ondersteuning van het Europese agentschap Frontex georganiseerd zijn door een Europese lidstaat, waarbij vreemdelingen vanuit verschillende Europese lidstaten gedwongen worden uitgezet naar het land van herkomst.

[9] Zie: https://www.inspectie-jenv.nl/Publicaties/toetsingskaders/2018/01/08/toetsingskader-terugkeer-en-vertrek---versie-2.0

[10] Op basis van risicoanalyse wordt bepaald welke uitzetting geïnspecteerd wordt en welk onderdeel van de uitzetting dit zal zijn. Daarbij kunnen de volgende aspecten een rol spelen: medische toestand en (fysiek en/of verbaal) gedrag van de vreemdeling, kwetsbare groepen als alleenstaande minderjarige vreemdelingen of gezinnen met kinderen.

is een overzicht opgenomen van het aantal geïnspecteerde onderdelen van het uitzetproces.

Proces-onderdelen	Aantal 2019	Aantal 2020
Vervoerproces	6	0
Vervoerproces en grondproces	43	4
Ververproces, grondproces en vluchtproces	8	1
Grondproces	31	13
Grondproces en vluchtproces	11	0
Totaal	99	18

2.1 Het vervoersproces naar Schiphol

Vreemdelingen die door de KMar en/of de DT&V worden begeleid bij hun vertrek uit Nederland worden vanaf hun verblijfslocatie, meestal een detentiecentrum, als regel naar Schiphol vervoerd. Vanuit de verblijfslocatie moet worden gewaarborgd dat de vreemdeling gereed is voor vervoer, dat diens bagage beschikbaar, goed verpakt en geregistreerd is, dat het eventuele medische dossier aan de vreemdeling beschikbaar wordt gesteld en dat gecontroleerd wordt of de juiste vreemdeling wordt vervoerd. Voorafgaand aan het vervoer dienen medewerkers van de DV&O de vreemdeling te fouilleren.

Als een vreemdeling niet meewerkt aan het vervoer en zich fysiek verzet, dan kunnen medewerkers van de DV&O vrijheidsbeperkende middelen aanwenden, zoals koppelboeien. Uit de rapporten van de DV&O blijkt dat deze bevoegdheid in 11 van de 57 (19%) gevallen is toegepast. In 2019 is deze bevoegdheid in 40% van de geïnspecteerde terugkeerprocessen toegepast.

Ten aanzien van het vervoerproces heeft de Inspectie éénmaal geconstateerd dat een voorwerp (pepperspray) is aangetroffen door de KMar bij de vreemdeling bij de aankomst op het vertrekcentrum van Schiphol. Het gebruik van pepperspray kan een gevaar vormen voor de veiligheid van de vreemdeling en de betrokken uitvoerders. De Inspectie heeft de DV&O aanbevolen om zorg te dragen voor een zorgvuldige fouillering voor aanvang van het vervoer, zodat het vervoer en de daaropvolgende uitzetting op een veilige manier kunnen plaatsvinden.

2.2 Het grondproces van de KMar

Het grondproces begint op het moment dat de vreemdeling door de medewerkers van de DV&O aan de KMar wordt overgedragen op het vertrekcentrum, doorgaans op Schiphol. Na aankomst van de vreemdeling vindt direct een veiligheidscontrole plaats, bestaande uit fouillering van de vreemdeling en controle van de handbagage, en wordt de vreemdeling geïnformeerd over de procedure. Hierna wordt de vreemdeling naar een ophoudruimte gebracht, die veilig en discreet moet zijn, in de zin dat de vertrekkende vreemdeling - met optimale bescherming van zijn persoonlijke veiligheid, integriteit en privacy- zich niet aan het toezicht van de KMar-medewerkers kan onttrekken.

Voorafgaand aan de vlucht informeert de escortcommandant van de KMar de gezagvoerder en een vertegenwoordiger van de bemanning over de uitzetting.

Wanneer een vreemdeling niet meewerkt aan zijn uitzetting, dan kan de KMar dwangmiddelen inzetten en/of geweld toepassen.

Tijdens de inspectie van 18 grondprocessen heeft de Inspectie vastgesteld dat de KMar in 3 gevallen is overgegaan tot het gebruik van dwangmiddelen. Hierbij is door de Inspectie zowel reactief als preventief gebruik van dwangmiddelen vastgesteld. In twee gevallen volstond bij het gebruik van dwangmiddelen de bodycuff (een stoffen band om het middel, waaraan de handen met behulp van klittenband worden vastgezet). In één geval werden zowel de bodycuff en de beenband als de tie-wraps toegepast.

2.3 Het vluchtproces

Het vluchtproces begint op het moment dat de vliegtuigdeuren sluiten en het vliegtuig klaar is voor vertrek. Aan boord bespreekt de escortcommandant van de KMar de terugkeerprocedure met (een vertegenwoordiger van) de bemanning. De medewerkers van de KMar moeten gedurende de vlucht toezicht houden op de vreemdeling, zodanig dat de veiligheid van de vreemdeling, de eigen medewerkers, de bemanning en de overige passagiers zoveel mogelijk gewaarborgd is. Uiteindelijk wordt de vreemdeling bij aankomst in het bestemmingsland overgedragen aan de autoriteiten van het betreffende land.

2.4 Deelanalyse en conclusie

De Inspectie heeft geconstateerd dat het vervoer in de geïnspecteerde casussen conform de geldende normen is verlopen. Uit de bevindingen van de Inspectie is verder gebleken dat het grondproces, net als in 2018 en 2019, conform de norm is verlopen. Naar het oordeel van de Inspectie heeft de KMar alleen in die gevallen besloten tot het toepassen van dwangmiddelen wanneer daarvoor een redelijke aanleiding bestond. Zo is het eerdere gedrag van de vreemdeling voor de medewerkers van de KMar in de fase van de daadwerkelijke uitzetting een belangrijke indicator voor het al dan niet inzetten van dwangmiddelen. Bij het toepassen van de dwangmiddelen werden de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit in acht genomen. De Inspectie heeft in die gevallen geconstateerd dat toegepaste dwangmiddelen werden verwijderd zodra de omstandigheden daartoe aanleiding gaven. De Inspectie heeft tot slot vastgesteld in het (ene) geïnspecteerde geval ook de uitvoering van het vluchtproces conform de geldende normen is verlopen.

3. De uitwisseling van informatie gedurende vertrekproces

Diverse overheidsinstanties verzamelen informatie over de vreemdeling voordat hij of zij wordt uitgezet. Zo heeft de vreemdeling gesprekken met de zogenoemde regievoerders van de DT&V. Ook hebben medewerkers van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) contact met de vreemdeling. Al deze medewerkers hebben informatie die van belang is voor het uitzettingproces. Het vastleggen van deze relevante informatie van de vreemdeling en de correcte en tijdige overdracht van informatie voorafgaand aan een uitzetting is van cruciaal belang om de uitzetting zorgvuldig, veilig en humaan te laten verlopen. Het betreft dan bijvoorbeeld informatie over de fysieke kenmerken van de vreemdeling, diens gedrag, persoonlijke eigendommen en over

de gezondheidssituatie van de vreemdeling. Hiervoor is in de vreemdelingenketen het informatieknooppunt SIGMA ingericht.

In alle (18) geïnspecteerde casussen heeft de Inspectie beoordeeld of de informatie die voor het terugkeerproces was vastgelegd juist, volledig en actueel was en tussen de betrokken medewerkers in de terugkeerketen is gedeeld. Daarbij is aan de hand van observaties en bestudering van dossierstukken beoordeeld of de feitelijke situatie tijdens het terugkeerproces overeenkomt met de voor de medewerkers via SIGMA beschikbare gegevens. Hieronder zijn de bevindingen weergegeven ten aanzien van enkele significante informatie-elementen die via SIGMA worden gedeeld.

3.1 Informatie over de advocaat van de vreemdeling

De Inspectie heeft vastgesteld dat in 100% van de geïnspecteerde casussen (tegenover 92% in 2018 en 97% in 2019) via SIGMA gegevens over de advocaat van de vreemdeling konden worden geraadpleegd. In vier gevallen was geregistreerd dat er in de betreffende casus geen sprake was van een advocaat, mede omdat de betreffende vreemdeling voorafgaand aan het vertrek geen toelatings- of andere procedures had doorlopen.

3.2 Informatie over het gedrag van de vreemdeling

De Inspectie heeft vastgesteld dat in alle geïnspecteerde gevallen via SIGMA volledige en actuele informatie over het gedrag van de vreemdeling kon worden geraadpleegd (tegenover 100% in 2019 en 98% in 2018).

3.3 Informatie over de persoonskenmerken van de vreemdeling

De Inspectie heeft vastgesteld dat in 100% sprake was van een juiste registratie van persoonskenmerken van de vreemdeling (tegenover 88% in 2019).

3.4 Informatie over de persoonlijke bezittingen van de vreemdeling

De Inspectie heeft vastgesteld dat in 44% van de gevallen sprake was van een volledige registratie van de persoonlijke bezittingen van de vreemdeling (tegenover 44% in 2019 en 68% in 2018). In 23% van de gevallen was via SIGMA weliswaar informatie over de persoonlijke bezittingen raadpleegbaar, maar bleek deze incorrect en/of onvolledig. In 33% van de gevallen was via SIGMA in het geheel geen informatie over de persoonlijke bezittingen beschikbaar. Deze cijfers komen geheel overeen met hetgeen wat de Inspectie in 2019 heeft geconstateerd.

3.5 Informatie over de gezondheidskenmerken van de vreemdeling

De Inspectie vastgesteld dat heeft in 100% van de gevallen door medewerkers van de vreemdelingenketen via SIGMA informatie over de gezondheidskenmerken van de vreemdeling kon worden geraadpleegd (tegenover 99% in 2019 en 97% in 2018). De kwaliteit van dit type informatie is door de Inspectie niet vast te stellen. De Inspectie beoordeelt of de betrokken uitvoerders, in dit geval de DV&O en de KMar, voldoende handelingsperspectief hebben bij het uitvoeren van terugkeertaken.

In de 18 geïnspecteerde gevallen heeft de Inspectie in totaal 38 verschillende registraties van gezondheidskenmerken aangetroffen, waarvan 12 (zie hierna) afkomstig van zorgprofessionals. In 13 van de 18 gevallen heeft de Inspectie gezondheidsinformatie van meer dan één uitvoeringsorganisatie aangetroffen.

Bronnen van gezondheidsinformatie

In circa 44% van de acht gevallen hebben drie verschillende betrokken organisaties gezondheidsinformatie over dezelfde vreemdeling via SIGMA beschikbaar gesteld, in de overige gevallen hebben één (28%), twee (17%) of vier organisaties (11%) gezondheidsinformatie via SIGMA gedeeld.

Gezondheidsinformatie van zorgprofessionals

In 12 (67%) gevallen heeft de Medische dienst (MD) van de DJI die gezondheidsinformatie ook daadwerkelijk beschikbaar gesteld, in de resterende 6 gevallen (33%) was via SIGMA geen gezondheidsinformatie van de MD raadpleegbaar. In 2019 ontbrak in 11% van de gevallen gezondheidsinformatie van zorgprofessionals en in 2018 15%.

3.6 Samenvatting: informatie in het uitzetproces

In onderstaande tabel is de beschikbaarheid van informatie tijdens uitzettingsprocedures samengevat, waar mogelijk vergeleken met de situatie in de jaren 2016 tot en met 2019.

	Advocaat - gegevens	Gedrags-kenmerken	Persoons-kenmerken	Persoonlijke bezittingen	Gezondheids-kenmerken
2016	-	-	95%	53%	81%
2017	-	-	83%	55%	88%
2018	92%	98%	80%	68%	97%
2019	97%	100%	88%	44%	99%
2020	100%	100%	100%	44%	100%

3.7 Deelanalyse en conclusie

De beschikbaarheid van gegevens omtrent de *advocaat* van de uit te zetten vreemdeling is in 2020 zichtbaar verbeterd ten opzichte van 2018 en 2019. Dat geldt ook voor de wijze en de mate waarin via SIGMA informatie beschikbaar wordt gesteld over het *gedrag* en de *persoonskenmerken* van de vreemdeling.

De kwaliteit van de registratie van *persoonlijke bezittingen* is net als 2019 gelijk gebleven en niet verbeterd. De Inspectie heeft daarbij vastgesteld dat het ontbreken van betrouwbare informatie met name wordt veroorzaakt door het feit dat de aard en de omvang van de persoonlijke bezittingen (bagage, geld en andere waardevolle bezittingen) nog tot het moment van feitelijke uitzetting kunnen wijzigen. Dat laat onverlet dat bij elke overdracht van de vreemdeling aan een volgende partij in het terugkeerproces gewaarborgd moet worden dat de registratie van de bezittingen juist en actueel is. Het is van belang dat de vreemdeling zijn persoonlijke bezittingen mee kan nemen naar zijn land van

herkomst. Daarnaast bevordert de juiste en volledige registratie van de bagage en andere persoonlijke bezittingen het rustig verloop van de uitzettingsprocedure. Het juist, volledig en actueel vermelden van bezittingen is een continu aandachtspunt voor de betrokken uitvoerders en een regelmatig onderwerp van onderzoek. De Inspectie is van oordeel dat de registratie van de *persoonlijke bezittingen* van de vreemdeling actueler en vollediger kan en dat die voor verbetering vatbaar is.

In 2020 is de beschikbaarheid van informatie over *gezondheidskenmerken* via SIGMA is ten opzichte van 2019 procentueel verbeterd, maar de kwetsbaarheid van deze informatie is naar het oordeel van de Inspectie niet verbeterd. De Inspectie constateert dat het aantal registraties van gezondheidskenmerken via SIGMA weliswaar is toegenomen, maar dat deze toename hoofdzakelijk is toe te schrijven aan de registratie door niet-zorgprofessionals. Deze partijen geven daarbij niet in alle gevallen aan wat of wie de bron van de informatie is, waardoor de waarde van de informatie voor het bepalen van het handelingsperspectief van de uitvoerders wordt beperkt. In situaties waarin meerdere partijen in dezelfde casus gezondheidsinformatie beschikbaar stellen heeft de Inspectie vervolgens vastgesteld dat niet is gewaarborgd dat de gezondheidsinformatie van de betreffende vreemdeling als geheel in alle gevallen consistent is. Ook dit beperkt de bruikbaarheid van de gezondheidsinformatie voor het handelingsperspectief.

4. Toezicht op internationale terugkeeroperaties

De Inspectie houdt niet alleen toezicht op Nederlandse terugkeeroperaties, maar ook op internationale terugkeeroperaties. Het gaat daarbij om vluchten die met ondersteuning van het Europese agentschap Frontex georganiseerd zijn door een Europese lidstaat.

In totaal heeft de Inspectie bijgedragen aan het toezicht op acht internationale terugkeeroperaties. Onderstaande tabellen geven inzicht in de landen die internationale terugkeerorganisaties hebben georganiseerd en in de typen terugkeeroperaties.

Organiserende lidstaat	
Duitsland	6
Nederland	1
Polen	1

Type terugkeeroperatie	
Joint return operation	7[11]
National return operation	1[12]

[11] Hierbij werken verschillende lidstaten – onder coördinatie en met ondersteuning van Frontex – samen in de gedwongen terugkeer van groepen vreemdelingen naar één of enkele specifieke bestemmingslanden. Een van de lidstaten treedt hierbij op als 'Organizing Member State (OMS); andere lidstaten nemen aan de operatie deel als Participating Member State (PMS).

[12] Hierbij is sprake van een specifieke lidstaat die met Europese ondersteuning groepen vreemdelingen naar één of enkele lidstaten uitzet, als regel via een chartervlucht.

Aan het einde van 2020 heeft de DT&V een National Return Operation (NRO) naar Nigeria georganiseerd. In verband met de coronamaatregelen heeft de Inspectie aanvankelijk gekozen om alleen het uitsluiten in DCR alsmede het grondproces van de KMar op Schiphol te inspecteren. Nadat de Inspectie deze keuze kenbaar had gemaakt bij de DT&V, de DV&O en de KMar, heeft de KMar de Inspectie verzocht om ook het vluchtproces te inspecteren in verband met een reëel risico op verzet van vreemdelingen. De Inspectie heeft zelfstandig de keuze gemaakt om hieraan gehoor te geven. De Inspectie heeft vastgesteld dat deze complexe en omvangrijke NRO gedegen is voorbereid en zorgvuldig, veilig en humaan uitgevoerd.

5. Conclusie en aanbevelingen

De Inspectie constateert dat de geïnspecteerde uitzettingen in de regel zorgvuldig, veilig en humaan zijn uitgevoerd. De bij de uitvoering van uitzettingen betrokken uitvoeringsorganisaties leven in het merendeel van de gevallen de geldende normen na. Het vervoerproces, op één geval na, is volgens de geldende normen verlopen. Uit de bevindingen van de Inspectie blijkt verder dat, net als in 2017, 2018 en 2019, het grondproces als regel volgens de daarvoor geldende normen verloopt.

De informatie-uitwisseling in de vreemdelingenketen in het algemeen en in de terugkeerketen in het bijzonder is een continu aandachtspunt voor de betrokken uitvoerders en een regelmatig onderwerp van inspectieonderzoek. Uit de bevindingen van de Inspectie blijkt dat de informatie-uitwisseling op meerdere aspecten is verbeterd, vergeleken met vorige jaren. De Inspectie ziet positieve ontwikkelingen op het gebied van de beschikbaarheid van informatie die via SIGMA over de *advocaat* van de vreemdeling. Deze conclusie geldt ook voor *persoons- en gedragskenmerken* van de vreemdeling die via SIGMA beschikbaar is. De beschikbaarheid van deze informatie dient onverminderd te worden bewaakt.

Een terugkerend zorgpunt van de Inspectie is de ontwikkeling van de beschikbaarheid van tijdige en volledige informatie omtrent de *persoonlijke bezittingen* van de vreemdeling. De Inspectie vraagt elk jaar aandacht voor de juiste en tijdige registratie van bezittingen. Zo kan het niet compleet zijn van de bagage de gemoedstoestand van de vreemdeling negatief beïnvloeden en daarmee ook het verloop van de uitzetting. De Inspectie is van oordeel dat de registratie van de *persoonlijke bezittingen* van de vreemdeling actueler en vollediger kan en die voor verbetering vatbaar is.

Zoals in voorgaande jaren heeft de Inspectie nog steeds zorgen over de beschikbaarheid van bruikbare informatie over de *gezondheidskenmerken* van de vreemdeling. Weliswaar heeft de Inspectie vastgesteld dat in 2020 in nagenoeg alle geïnspecteerde gevallen gezondheidskenmerken via SIGMA beschikbaar zijn, maar dat de bruikbaarheid ervan voor het handelingsperspectief van de uitvoerders – voor zover dit door de Inspectie kan worden beoordeeld – niet is toegenomen. Door een veelheid aan registraties door zowel zorgprofessionals als niet-zorgprofessionals is de volledigheid en juistheid van de beschikbare informatie naar het oordeel van de Inspectie onvoldoende geborgd.

Ten aanzien van internationale terugkeeroperaties heeft de Inspectie rapportages over het verloop van internationale terugkeeroperaties overeenkomstig de geldende afspraken aan Frontex verstuurd. Voor zover bij een dergelijke operatie ook vanuit Nederland uit te zetten vreemdelingen waren betrokken, is een afschrift van de rapportage verzonden aan de DT&V.

Op basis van het bovenstaande komt de Inspectie tot de volgende aanbevelingen:

Met betrekking tot het vervoerproces beveelt de Inspectie het volgende aan:

Aan DV&O: blijf zorg dragen voor een zorgvuldige fouillering van een vreemdeling voorafgaand aan het vervoer.

Met betrekking tot de informatie-uitwisseling in de terugkeerketen beveelt de Inspectie het volgende aan, aan de DT&V:

- verbeter de tijdige beschikbaarheid van correcte informatie over de persoonlijke bezittingen van een uit te zetten vreemdeling;

- verbeter de eenduidigheid en bruikbaarheid van de gezondheidsinformatie die over uit te zetten vreemdelingen beschikbaar is. Voorkom dat een (uitgebreid) samenstel van gezondheidsgegevens ontstaat, afkomstig van zowel zorgprofessionals als niet-zorgprofessionals, dat als geheel niet leidt tot een duidelijk handelingsperspectief voor de uitvoerders.

6. Toezichtmodel op terugkeer in 2020-2021

In het periodiek beeld Terugkeer 2019 heeft de Inspectie reeds aangekondigd om het toezichtmodel op terugkeer anders vorm te geven. De Inspectie komt tot deze conclusie op basis van de bevindingen van de afgelopen jaren. De Inspectie heeft geconstateerd dat de kwaliteit van de uitvoering van terugkeeroperaties in de loop van de jaren is verbeterd en dat inmiddels een stabiel beeld is ontstaan. Ondanks het feit dat er minder uitzettingen zijn geweest wordt dit beeld ook in 2020 bevestigd.

Het huidige toezicht, dat in hoofdzaak bestaat uit het in persoon onderzoeken van individuele terugkeeroperaties, zich - gezien de uitgangspunten van het risico gestuurd toezicht – niet meer verhoudt tot de geconstateerde risico’s. Het bestaande model heeft kenmerken van verscherpt toezicht, terwijl de geconstateerde risico’s daartoe geen aanleiding (meer) geven. Deze conclusie wordt ook gedeeld door de betrokken uitvoeringsorganisaties.

Het nieuwe model dat in de loop van 2021 verder vorm zal krijgen, is gebaseerd op drie pijlers:

1. het incidenteel inspecteren van terugkeeroperaties tijdens de uitvoering ervan (overeenkomstig het huidige model);
2. het uitvoeren van thematisch onderzoek op het gebied van terugkeer;
3. het monitoren van het verloop van terugkeeroperaties aan de hand van rapportages die door de betrokken uitvoerders zelf worden opgesteld.

Met deze inrichting wordt niet alleen de intensiteit van het toezicht op terugkeer in overeenstemming gebracht met de gebleken risico's, maar sluit de inrichting van het toezicht op terugkeer tevens aan op het toezicht van de Inspectie op de uitvoering van andere taken die onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie en Veiligheid worden uitgevoerd. Ook bij dat toezicht wordt gebruik gemaakt van de drie pijlers incidenteel onderzoek, themaonderzoek en monitoring.

De bijdrage van de Inspectie aan de monitoring van internationale terugkeeroperaties die door Frontex worden gefaciliteerd, wordt in het nieuwe toezichtmodel niet gewijzigd. De Inspectie blijft onverkort bijdragen aan de Europese pool van terugkeermonitors.

We verzoeken u, al dan niet vergezeld van een inhoudelijke reactie, binnen zes weken deze brief aan de Tweede Kamer aan te bieden. De Inspectie zal op dat moment de brief op haar website publiceren.

Hoogachtend,

H.C.D. Korvinus
Inspecteur-generaal Inspectie Justitie en Veiligheid